

"וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יְרָאָה אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בְּהַר ה' יְרָאָה" (בראשית כ"ב)

מעשה אבות - סימן לבנים. והנה אברהם מסמן לנו את הדרך- 'אל הארץ' ומשם 'אל המקדש'!

השבת אנו קוראים את פרשת 'וירא' והנה זה פלא, כל הפרשה שזורה בשורש 'ירא' או 'ראה'. (שלוש פעמים כבר בשני הפסוקים הראשונים, שרה יראה, וירא את המקום מרחוק, עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה, ה' יראה ועוד בפרשיות השונות בין לבין- חפשו את כולם!)

בנוסף, השבת אנו נפגשים לראשונה עם הר המוריה- שגם קשור לעניין כפי שנראה בהמשך.

אז מה הנושא השבת, כבר ניחשתם? אני רואה שאתם בעניין! ☺

ליל שבת

המילים 'יראה' ו'וירא' מעניינים ביותר. שכן לפעמים הם משמשים מלשון ראייה- לחזות, לפעמים מלשון הבנה, לפעמים מלשון יראה - פחד ואף מלשון התגלות או בחירה (כמו אלוקים יראה לו השם). מומלץ לעקוב אחרי התרגום ובפירוש רש"י לראות את אופני ההוראה השונים.

מכאן נבין יותר טוב את המדרש הידוע:

"אמר הקב"ה אברהם קרא אותו יראה שנאמר ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה, ושם קרא אותו שלם שנאמר ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין וגו', אם אני קורא אותו יראה כדרך שקראו אברהם, שם צדיק ומתרעם, ואם אני קורא אותו שלם כדרך שקראו שם, אברהם צדיק ומתרעם, אלא הריני קורא אותו בדרך שקראו אותו שניהם ירושלים יראה שלום" (ילקוט שמעוני תהילים, ע"ו, תתי"ד)

כאן, אני תמיד אוהב להביא את הסברו של הרב אלון: למרות שצירוף שני השמות היה צריך להיקרא ירושלים, אנו אומרים ירושלים. הסיומת ים מציינת כפילות (ולרוב זוגות). ומכאן הרמז לשתי 'ירושלים', של מטה ושל מעלה. זאת המשמעות של 'עיר שחברה לה יחדיו'. (ותוספת שלי- אך הגויים ממשיכים לומר Jerusalem, -ירושלם. כיוון שהם לא מבינים את מעלת ירושלים של מעלה)

את הדברים שמעתי לראשונה בהספד שספד לחיים קרמן הי"ד תלמיד עטרת כהנים שנרצח בסמטאות הרובע המוסלמי לפני 14 שנה. הוריו תרמו את ציפוי הזהב למזבח הזהב שבמכון. הרוצח השתחרר לאחרונה ב'עסקת שליט'.

עד כמה נכונה ורלוונטית תפילתו של אברהם אבינו בסיום מעמד העקדה (ולפי פירוש רש"י):

"ה' יראה" - פשוטו כתרגומו ה' יבחר ויראה לו את המקום הזה להשרות בו שכינתו ולהקריב כאן קרבנות: אשר יאמר היום - שיאמרו לימי הדורות עליו בהר זה יראה הקב"ה לעמו:

המדרש שהבאתי לעיל הוא על הפסוק בתהילים - 'ויהי בשלם סוכו'. כדי להבין את עוצמתו, וכהשלמה לדברים, הבאתי את כל המזמור ואת המשך המדרש.

לְמַנְצַחַת בְּנִגְיַנַת מְזֻמֹּר לְאַסְף שִׁיר: נוֹדַע בִּיהוּדָה
 אֶ-לֵהִים בְּיִשְׂרָאֵל גְּדוֹל שְׁמוֹ:
 וַיְהִי בְשָׁלֹם סוּכּוֹ וּמַעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן: שָׁמָּה שָׁבַר
 רִשְׁפֵי קִשְׁת מִגֹּן וְחָרֵב וּמִלְחָמָה סְלָה: נֶאֱוָר אֶתְּהָ
 אֲדִיר מִהַרְרֵי טָרֶף: אֲשַׁתּוֹלְלוּ אַבְיָרֵי לֵב נְמוֹ
 שְׁנָתְם וְלֹא מְצָאוּ כָל אַנְשֵׁי חַיִל יְדִיָּהֶם: מִגְעָרְתָּךְ
 אֶ-לֵהִי יַעֲקֹב נִרְדָּם וְרָקֵב וְסוֹס:
 אֶתְּהָ נוֹרָא אֶתְּהָ וּמִי יַעֲמֵד לְפָנֶיהָ מֵאֵז אֶפְדָּ:
 מְשֻׁמִּים הִשְׁמַעְתָּ דִּין אֶרֶץ יִרְאָה וְשָׁקְטָה:
 בְּקוֹם לְמִשְׁפָּט אֶ-לֵהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל עַנְוֵי אֶרֶץ
 סְלָה: כִּי חֲמַת אֲדָם תוֹדֹךְ שְׁאֲרִית חֲמַת תַּחְגֹּר:
 נִדְרוּ וְשָׁלְמוּ לְה' אֶ-לֵהִיכֶם כָּל סְבִיבֵי יוֹבִילוּ שֵׁי
 לְמוֹרָא: יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים נוֹרָא לְמַלְכֵי אֶרֶץ"
 (תהילים ע"ו)

"ר' ברכיה בשם רבי חלבו אמר: עד שהוא שלם (= עד שירושלים תהיה שלמה) עשה לו הקב"ה סוכה והיה מתפלל בתוכה שנאמר ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון ומה היה אומר: יהי רצון שאראה בבנין ביתי" (ילקוט שמעוני שם)

ולסיכום:

אי אפשר להגיע ל'שלם' - שלום, בלי ה'יראה'. ארץ יראה ורק אז שקטה!
 (ולכן העיר נקראת ירו-שלם ולא שלם-יראה, אע"פ ששם העיר הקדום יותר הוא שלם.)

לסעודת שבת

בסיום פרשת העקדה מופיע הפסוק המוכר: "וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יִרְאָה אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בְּהַר ה' יִרְאָה" (בראשית כ"ב)
 ישנם אין ספור פירושים להסבר הפסוק, במיוחד לאור העובדה שפעמיים מופיע ה' יראה, אך בשנינו ניקוד. אחד יראה עכשיו ואחד יראה לעתיד.
 האם ה'יראה' מלשון ראייה? ואז השאלה מי ירָא או מי יִרְאָה?
 או שמא מלשון יראה- פחד. ואז השאלה יראה ממי ומתי?

נתחיל בהסבר השני - 'מוריה' מלשון יראה:

"המוריה - חד אמר הר שירדה עליו הוראה לישראל, וחד אמר הר שירדה עליו מורא לאומות. רבי ינאי אומר על שם נורא א-להים ממקדשיך" (ילקוט שמעוני שיה"ש, ד)

המדרש מביא הסברים לשם 'מוריה'. בקטע שהבאתי שלושה הסברים. (מתוך הסברים נוספים שמופיעים במדרש המקורי):
 א. מלשון 'הוראה'. ב. יראה לאומות העולם ג. מתוך המקדש- יראה (לנו?).

על פי הסבר זה, למד אברהם שאם נירא את ה' (או שהגויים ייראו) אז נגיע למקדש. כמשמעות הפסוק מתהילים - 'אַרְצֵן יִרְאֶה וְשָׁקֵטָה' (= ירו - שלום). וכן שלעתיד לבוא ממקום זה תצא יראה לעולם.

'יראה' מלשון ראייה:

על פי הסבר זה, יש לקרוא את הפסוק פעמיים: פעם ראשונה - בָּהֵר , ה' יִרְאֶה. כלומר שבהר הזה, ה' יראה אל עמו. ופעם שניה - בָּהֵר ה', יִרְאֶה. כלומר שבהר ה' (כך שם ההר), אנחנו נראה.

וכפי שאומרת הגמרא במסכת חגיגה: "נאמר 'יראה'. 'יראה'- כדרך שבא לראות כך בא להיראות" (חגיגה ד.)

על פי הסבר זה, אברהם הבין שכשם שהוא ראה את 'פני ה', והקב"ה נראה אליו. כך גם לעתיד לבוא- הקב"ה יראה אל עמו בזמן שאנו נקיים את הציווי: 'שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'!

בעמוד הבא נלמד מהי ראיית פני ה': רבי נחמן מברסלב מביא פירוש נפלא, למעלתו של אברהם ולמצוות 'הראיה'. הקטע עצמו קשה, גם בסגנון. אנסה לבאר אותו ולתת רקע לדברים:

רקע והסבר- (כדאי לקרוא. אח"כ לקרוא את המקור בפנים, ושוב לקרוא)

חלק א- מידתו של אברהם: כשהקב"ה ביקש מאברהם 'התהלך לפני והיה תמים'. נבין זאת כך: התהלך = זו פרנסת האדם. כפי שנאמר - 'וְאֵת הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם', - "זֶה מְמוֹנֵוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁמְעַמְדוֹ עַל רַגְלָיו."

השאלה היא: האם כאשר האדם 'מתהלך' ועוסק בפרנסתו, האם הוא חושב שזה בא בדרך הטבע (= ככוכבים ומזלות) או שהוא רואה ומבין שהכול מהקב"ה (=הקב"ה לפניו).

אברהם התהלך לפני ה'. והיה תמים ('תמים תהיה עם ה' אלוקיך') ולכן לחמו, מזונו, פרנסתו נקראים 'לחם הפנים'. (התהלך = לחם, לפני = פנים).

חלק ב. - מהותו המיוחדת של 'לחם הפנים': על לחם הפנים נאמר שהוא תמיד חם. מי שמגיע למדרגת 'לחם פנים' מסוגל לעמוד 'כחום היום', לעמוד מול שמש ישירה ולא להיפגע. (בניגוד ליצחק שכהו עיניו במעמד העקדה- משום שלא היה מסוגל עדיין לעמוד במראה כה חזק של מראה פני ה' - עיינו ב'משך חכמה' שצרפתי בסוף הדפים).

חלק ג. - סוד מצוות הראיה: כאשר אנו מתהלכים אל המקדש עם מה שעמלנו עליו במהלך השנה (= 'יראה כל זכורך... ולא יראו פני ריקם'). אנו מראים שההליכה שלנו, כל השנה (=פרנסתנו) הייתה 'לפני ה'. שלחמנו הוא 'לחם פנים'!

זהו גם ציווי הקב"ה למשה, 'פני ילכו והניחותי לך'. אם פני ילכו, אז נוכל לזכות לראות פני ה'. להיות מסוגלים לעמוד ולראות את התגלות השכינה. (ולא רק 'וראית את אחורי')

חלק ד. - השולחן = מזבח: בנבואת יחזקאל (פרק מ"א) מתואר השולחן, אך הקב"ה קוראו מזבח: "המזבח עץ שלוש אמות גבה וארבו שתים אמות ומקצעותיו לו וארבו וקירתיו עץ וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'". זהו המשך לפסוק הקודמת. כדי שעבודת ה' במקדש תתקבל, עבודת ה' על המזבח, היא צריכה להיות 'לחם פנים'. לפני ה'.

חלק ה. לעתיד לבוא. בנבואת ישעיהו (פרק ל"א) נאמר שלעתיד לבוא: "כי עם בציון ישב בירושלם בכו לא תבכה חנון יחנך לקול זעקך בשמעתו ענד: ונתן לכם ה' לחם צר ומים לחץ ולא יכנף עוד מוריד והיו עיניך ראות את מוריד".

(תראו איזה יופי מסתתרים כאן כל הרעיונות שלנו – מוריד=הר המוריה, מלשון הוראה) והיו עינך רואות=מלשון ראה) הסבר הפסוק: עתה הקב"ה נסתר מפניך, הוא 'נכנף מפניך'. אך לעתיד לבוא 'והיו עיניך רואות את מוריד'.

ומדוע איננו רואים את הקב"ה ומהי לשון 'נכנף'?

המילה יכנף, היא מלשון 'כנף-כנפיים'. הכנפיים מסמלות את ה'צל', את ההסתר מאחורי השמש, האור, השכינה. (זאת נלמד מן הפסוק 'צלצל כנפיים'. המרמז על צל מן הכנפיים). וכל זאת למה? משום ש: "והסתרתני פני מהם והיו לאכל". שאין אנו ראוים להתגלות פני ה'. 'אבל לעתיד.. "וזרחתה לכם שמש"..." עתיד הקדוש – ברוך – הוא להוציא חמה מנרתיקה". אזי יתקיים: "ומרפא בכנפיה" (מלאכי ג'), הינו שלא יכנף עוד מוריד'.

ונסיים בנבואת הנחמה:

"כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון: פצחו רננו יחדו חרבות ירושלם כי נחם ה' עמו גאל ירושלם:"

א. "ומי שהוא במדרגת אברהם, הינו בחינות בעל נפש, אזי בודאי כל אכילותיו וסעדויותיו בבחינת לחם הפנים. בבחינת (בראשית י"ז): "התהלך לפני", "התהלך", זה בחינת רגליו, בחינת פרנסתו. בחינת (דברים י"א): "ואת היקום אשר ברגליהם", (ודרשו רבותינו, זכרונם לברכה, סנהדרין ק"י זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו).

ב. "התהלך לפני", שנעשה מהם בחינת פנים. וזה בחינת (שמואל – א כ"א): "לחם חם ביום הלקוח", הינו לחם הפנים, הם לחם חם, דרגין דאברהם, שהוא בחינת (בראשית י"ח): "בחם היום":

ואז כל העפויים וכל הפוכבים ומזלות שהם תחתיהם, בלם הן טורחין בשביל זה האיש. בבחינת (תהלים ק"י): "שב לימיני", בחינת אברהם, "עד אשית אויביך הדום לרגליך", שהם טורחים בשביל פרנסתך. בבחינת (במדבר י"ד): "לחמנו הם סר צלם מעליהם", 'כי מראה חמה עמקה מן הצל' (בבא בתרא פ"ד), 'חמה' בחינת "בחם היום", בחינת "לחם חם". אבל בשסר צלם, אזי נתעלה ונתראה מראה חמה, דרגה דאברהם. והם נשפלים תחתיו, בבחינת:

"עד אשית אויביך הדום" וכו'. וזהו: "התהלך לפני והיה תמים" בבחינת (דברים י"ח): "תמים תהיה עם ה' אלקיך" שלא תצטרך לדרוש אחר כוכבים ומזלות כי תהיה למעלה מהם:

ג. וזהו: "ולא יראה את פני ה' ריקם" ברגלים, שאז נתגלין פני ה', בחינת פנים. ובזה שכל אחד מביא עולת ראיה מיגיעתו שמתנגע כל השנה, על ידי זה נתתקן ונתעלה כל לחמו ופרנסתו, בבחינת לחם הפנים: וזהו שהשיב הקדוש – ברוך – הוא למשה: "פני ילכו והניחותי לך", כי משה בקש כפרה, והשיב לו: "פני ילכו", שיתקנו בחינת רגליו, בבחינת פנים, אזי יתכפר להם,

ד. 'כי שלחן דומה למזבח שמכפר' (תגיגה כ"ז). וזהו (שם): פתח ב"מזבח" וסיים "זה השלחן אשר לפני ה'", "לפני" דיקא, שיהיה דיקא בבחינת פנים, ואזי מכפר:

ה. ולעתיד יתקיים (ישעיה ל'): "ולא יכנף עוד מוריד והיו עיניך ראות את מוריד", שאזי יתגלה בחינת פנים. כי עכשו פני ה' מסתר בדרך הטבע, בהנהגת המזלות, בבחינת (דברים ל"א): "והסתרת פני מהם והיו לאכל", ועכשו מראה החמה עמקה מן צלם. וזה בחינת (ישעיה י"ח): "צלצל כנפים", שהכנפים וההסתרה שהנהגתו מכנף ומסתר בהם, וזהו הצל שמסתיר אור החמה. ואין זה אלא מחמת שאור החמה, אין מאיר בשלמות, ואין זה אלא מראה החמה, מראה דיקא. אבל לעתיד שאז יתקיים: "וירחא לכם שמש", שהחמה בתקפה יתגלה, בבחינת 'עתיד הקדוש – ברוך – הוא להוציא חמה מנרתיקה' (יא). אזי יתקיים: "ומרפא בכנפיה" (מלאכי ג'), הינו שלא יכנף עוד מוריד כנ"ל:

(ליקוטי מוהר"ן - סימן לא)

לסעודה שלישית

"ויאמר מדוע אתם הלכתם אליו היום לא חדש ולא שבת" (מתוך ההפטרה)

בהפטרה מתוארת לידת בן 'כעת חיה', ומכאן הקשר לפרשה. אך אנו נקשר את ההפטרה למהלך שלנו. הנער השליח שאל את השונמית, מדוע היא מקבילה את פני הנביא, הרי לא חודש ולא שבת. מכאן למדו חז"ל שיש מצווה להקביל את פני הרב בשלושת הרגלים.

ושמא תשאלו, הרי כתוב חודש ושבת?

א. הרב יהונתן אייבשיץ (פגשנו אותו כבר בעבר...) מתרץ: שזוהי מידת חסידות לעלות כל ראש חודש וכל שבת. ועל זה התפלא הנער, שאפילו מידת חסידות אין כאן, שהרי לא רגל עכשיו ואפילו לא חודש או שבת.

ב. המלבי"ם בדומה, אומר שאכן אל המקדש, היה ראוי לעלות כל שבת וראש חודש. אך התורה הקלה עלינו את מסע הדרך. אך לקבל את פני הרב, ראוי בתדירות גבוהה יותר.

(המקור לתשובות בסוף הדפים)

אך שימו לב לדבר מעניין. לעתיד לבוא נאמר בישעיה:

"וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שָׁבַת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֹא כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר ה':" (ישעיהו ס"ו)

כלומר לעתיד לבוא נעלה לרגל בכל שבוע ובכל ראש חודש! כנראה שהנביא ידע שיהיו לנו מכוניות, אוטובוסים ורכבת קלה. כך שלא יהיה טורח גדול לעלות כל כך הרבה...

**שבת שלום
מרדכי**